

ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММ

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Аслъан Кытэ ыкӕор!

Лъэпкъхэм языкыныгъэ и Мафэ фэш! сыпфэгущо!

Тарихымрэ культурэмрэ тызэрэзэ-рапхырэр мы мафэкым джыри зэ тыгу кӕгъэкӕыжы. Сыд фэдэ лъэхъани Урысыем щыпсэухэрэм блэнагъэ ах-лъэу я Хэгъэгущо кӕаухумагъ, ащ соци-альнэ-экономикэ амалэу илэхэм нахъ ахагъэхуагъ. Непэ зэдэгъэштэныгъэу тазыфагу илым хэгъэгущо инеушырэ мафэ, цыфхэм щылаклэу ялэр зыфэ-дэщтыр кӕгъэзлагъо. Тызэгъусэмэ, тклаучлэ зэхэлмэ, сыд фэдэ кӕины-гъохэри щыдгъэзыенхэ ыкӕи тищылаклэ нахъышлэм ылъэныкӕокӕ кӕгъэзлапӕ фэтшыл тлӕкӕышт.

О пшъхӕкӕ ыкӕи кӕппӕблӕгъэ пстэ-уми насып шъуилӕнэу, шлӕм шъушымы-клӕнэу, ошӕгу кӕаргъор кӕышшухъа-щытынэу шъуфэсӕло!

Урысые Федерацием
и Федеральнэ Залукӕ
Федерациемкӕ и Совет
и Тхьаматэу В.И. МАТВИЕНКО

Шэкиогъум и 10-р — Урысые Федерацием хэгъэгущо кӕокӕи лӕфхэмкӕ икъулыкӕухэм ялофышлэ и Маф

Хэгъэгущо кӕокӕи лӕфхэмкӕ кӕулы-кӕухэм ялофышлэху ыкӕи яветеран-ху лъытэныгъэ зыфэтшылхэрэр!

Шъуисӕнхъат епхыгъэ мафэкым фэш! тыгу кӕиддӕлэу тышшъуфэгущо!

Зищылӕныгъэ цыфхэм яфитыны-гъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъаухуымӕн фэзыгъӕлорышлэхэрэм, псӕемыблэ-жъу мафэ кӕс бзӕджшлагъэм ебэ-ныжхэрэм, зикъулыкӕу пшӕрылӕ елӕлӕнчъу зыгъэцӕклӕхэрэм, об-щественнэ рӕхъатныгъэр кӕзыу-хуымӕхэрэм непэ ящытху тӕло.

Адыгэ Республикэм иполицие ило-фышлэхэм нахъыжхэм яшӕн-хабзэ-хэр лӕагъӕкӕуатзэ, гъэхъагъэ хэ-лъэу япшӕрылхэр непэ агъэцӕклэ, республикэм социальнэ-экономикэ хӕхъоныгъэ ышлынӕм пӕе зыпкыты-ныгъэу ащ илӕыр яшӕыпкӕу кӕа-гъэгущо.

Хэгъэгущо кӕокӕи лӕфхэмкӕ кӕулы-кӕухэм ялофышлэху ыкӕи явете-ранху лъытэныгъэ зыфэтшылхэрэр, мыщ фэдэ мафӕкӕи мафӕм псауныгъэ пытэ шъуилӕнэу, шъуигъашлэ кӕыхъа хуӕнэу, Адыгэ Республикэми, зӕды-ти Хэгъэгущоу Урысые Федера-циеми апае шъуикъулыкӕу гъэхъагъа-клӕхэр щышшухуынху шъуфэтӕло!

Адыгэ Республикэм и Лышхъӕу
Тхьакӕушынӕ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралы-
гъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Мӕхъанэшхо зиӕ кӕулыкӕу

Урысые Федерацием хэгъэгущо кӕокӕи лӕфхэмкӕ икӕулы-кӕухэм ялофышлэ и Мафэ фӕгъэхъыгъэ мафӕкӕи зӕха-хъу республикэм и Къэралыгъо филармоние щыкӕла-гъэм хӕлӕжъагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъӕу Тхьакӕушынӕ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, министрӕхэм я Кабинет хӕтхэр, хӕбзӕухуымӕкӕ кӕулыкӕухэм япӕцӕхэр, ветеранхэр, общественнэ ыкӕи ныбжыкӕи организациехэм ялы-кӕохэр, нӕмыкӕхэри.

Зӕхахъэр рагъӕжъӕным ыпӕклэ непэ хӕбзӕухуымӕкӕ кӕулыкӕухэм агъӕфедэ-рэ хушхъафыкыгъэ техникэр, лӕш-хэр, щыгынхэр зыщызӕхъуогъӕгъэ кӕ-гъӕлӕгъоным республикэм и Лышхъӕу еклӕлагъ, ахэр зӕригъӕлӕгъуӕгъэх, спе-циалистхэм гушылӕгу афӕхъуӕ, ылӕ-гъуӕгъэм осӕшлӕ фишылӕ.

Мафӕкӕи лӕфхэмкӕ АР-м и Лы-шхъӕу пӕублэ псалӕ кӕыщишылӕ, зи-сӕнхъат мафӕкӕи хӕзыгъӕуӕнфыкыхэ-рэм, ветеранхэм афӕгушлӕуагъ, гъэхъэ-гъӕшлӕхэр ашылхӕзӕ ыпӕклэ лӕыклӕтӕн-ху афӕлӕуагъ.

— Мы структурэм кӕулыкӕу щы-пхыныр сыдигуи кӕиныгъ, непи арӕу-штӕу щыт, — кӕылуагъ Тхьакӕушынӕ Аслъан. — Ау сыд фэдэ чыплӕ гуз-жӕогъу шъуифагъэми, цыфхэм ярэ-хъатныгъэ кӕзшъуухуымӕным, хӕбзэ-

гъӕуцугъэм кӕыдилытӕрэ лӕзынӕкӕ пстӕури жъуӕгъӕцӕклӕным шъуыплӕ, ащкӕ лӕшӕу тышшъуфӕраз. Тихӕгъу илӕ ма-мырныгъэмрэ зӕгурылоныгъэмрэ кӕа-ухуымӕзӕ зыпсӕ зыгъӕтыллыгъэ ти-кӕулыкӕушлӕхэр егъашлӕ тцыгъушӕшт-хӕп, ахэм лыхъужыныгъэу зӕрахъагъэр кӕытклӕхъухъэр лӕужхэмкӕ щысӕте-хыплӕ. Непэ Адыгеим рӕхъатныгъэ, лӕпкӕ ыкӕи дин зӕгурылоныгъэ зӕрилӕыр зӕклӕмӕ анахъ шхъаӕу сӕлпытӕ. Рес-публикэм ихӕбзӕухуымӕкӕ кӕулыкӕу-хэм лӕфышхоу ашлӕрэм ишлӕагъӕклэ бзӕджшлӕгъэ хылылӕхэм ыкӕи хылылӕ дӕдӕхэм япчъагъэ мы илӕсым нахъ мажӕ хъуӕгъэ, террористическӕ актхэр тишӕолӕыр кӕышхъуӕгъэх.

Полицием илофышлӕхэм япшӕрылхэр щытху хӕлӕу агъӕцӕклӕным, ящыкӕа-гъэр агъотыным пӕе мы аужырӕ илӕс-

хэм зӕшлӕтхыгъэр мажӕп. Кӕулыкӕушлӕ нӕбгырэ 200 фӕдизмӕ псӕукӕ амалӕу ялӕхэр нахъышлӕ ашлынхӕ алӕкыгъ, джащ фӕдӕу республикэм ичылӕлӕ зӕ-фӕшхъафхэм административнӕ уна-клӕхэр кӕащызӕлаухыгъэх, хушхъафы-кыгъэ техникэри икӕу фӕдизӕу алӕ-клӕлӕ. Мыщ дӕжъым анахъ шхъаӕу кӕыхӕбжъӕшын фаер обществэм мы кӕу-лыкӕу еплӕкӕу фырилӕр нахъышлӕу ылӕзынӕкӕокӕ зӕрӕзӕблихъуӕгъэр, хӕ-бзӕухуымӕкӕохэм цыхъэ нахъ афа-шлы зӕрӕхъуӕгъэр ары. Амалӕу тилӕмкӕ АР-м хэгъэгущо кӕокӕи лӕфхэмкӕ и Мини-стерствӕ тапӕкли лӕпылӕгу тыфӕхъушт, щыкӕлагъэу, гумӕкыгъоу кӕуцухэрэр дӕгъэзыжыгъӕнхэм, тицылхэм ярэ-хъатныгъэ кӕуухуымӕгъӕным тызӕгъусӕу тыпылышт.

Полицием лӕф щызышлӕрэ нӕбгырэ заулӕмӕ АР-м и Лышхъӕу ирӕзӕныгъэ тхылхэр афагъӕшӕоагъэх, республикэм ипацӕ ахэр аритыжыгъэх.

АР-м хэгъэгущо кӕокӕи лӕфхэмкӕ ими-нистрӕу Александр Речицкӕр нӕужым кӕгушылагъ, полицием икӕулыкӕушлӕхэм ямӕфӕкӕклӕ кӕафӕгушлӕуагъ. Тызыхӕт илӕсым имӕзипшым изӕфӕхысыжхэм, пшӕрылӕу зыфагъӕуцужыхэрэм ар клӕкӕу кӕащыуцугъ.

Мы сӕнхъатым зищылӕныгъэ гъогу езыпхыгъэ пстӕуми гушылӕ дӕхабӕ кӕа-фӕлауагъ, агъӕшлӕагъэх, ялофшлӕнклӕ кӕа-лӕжыгъэ щытхууцӕхэр, тын лӕаплӕхэр аратыжыгъэх, концерт кӕафатыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурӕтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иящӕклӕнӕрэ зырӕ зӕхӕсыгъо 2013-рэ илӕсым шӕклӕгъум и 13-м щылӕшт.

Зӕхӕсыгъом зыщахӕплӕштхэм мы кӕыклӕлӕыклӕрӕ лӕфыгъохэр ахагъӕхъагъэх: законопроектху «2014-рэ илӕсымкӕ ыкӕи 2015-рэ, 2016-рэ илӕсхэм ячӕзыу пӕлӕклӕ Адыгэ Республикэм иреспубликӕ бюджет ехылапӕ», «2014-рэ илӕсымкӕ ыкӕи 2015-рэ, 2016-рэ илӕсхэм ячӕзыу пӕлӕклӕ Адыгэ Рес-публикэм шлӕкӕи зымылӕ медицинӕ страхованиямкӕи Чыплӕ фонд ибюджет ехылапӕ», «Адыгэ Республикэм и Законӕу «Адыгэ Республикэм иминистрӕхэм я Кабинет ехылапӕ» зыфилорӕм ия 9-рэ статья зӕхъокыныгъэ фӕшылӕгъӕным фӕгъэ-хыгъ», «Адыгэ Республикэм и Законӕу «Къэралыгъо социальнӕ лӕпылӕгу Адыгэ Республикэм щаратырӕм ехылапӕ» зыфи-

лорӕм зӕхъокыныгъӕхэр фӕшылӕгъӕнхэм фӕгъэхыгъ» зы-филӕхэрӕм, «Федеральнӕ законӕу «Бюджет лӕфыр на-хъышлӕу зӕрӕзӕхӕцӕгъӕн фаем епхыгъу Урысые Феде-рацием и Бюджет кодексрӕ Урысые Федерацием и законодательнӕ акт заулӕхӕмрӕ зӕхъокыныгъӕхэр афӕ-шылӕгъӕнхэм ехылапӕ», «Федеральнӕ законӕу «Гӕсӕныгъэр Урысые Федерацием зӕрӕзӕхӕцӕрӕм ехылапӕ» зы-филорӕр зӕрӕштагъӕхэм кӕахӕклӕу Адыгэ Республикэм и закон заулӕмӕ зӕхъокыныгъӕхэр афӕшылӕгъӕнхэм фӕгъэ-хыгъ» зыфилӕхэрӕм ыкӕи нӕмыкӕи лӕфыгъохэм апӕрӕу ахӕплӕгъӕнӕыр.

Жуковскӕм иурам тет унӕу N 22-м изалышхоу зӕхӕ-сыгъохэр зыщызӕхӕцӕхэрӕм сыхъатыр 11.00-м ащ илофшлӕн щыригъӕжӕшт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Псэкъупсэ тель лъэмыджыр кызылэуахыжыгъ

Псыхъоу Псэкъупсэ тель лъэмыджыр загъэкӀажэ нэуж шэклогъум и 8-м Теуцожь районым кышыцфагъэфедэу рагъэжыжыгъ. Лъэмыджым икызылэуахыгъа епхыгъэ юфтхьабзэм хэлэжыагъэх Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, республикэм ихэбзэ кыулыкхуэм ялыкхэхэр, муниципалитетым ипащэхэр ыкӀи псэолъэшхэр.

Илъэсым кыкӀоцӀ лъэмыджыр агъэкӀажыгъ. Метри 161-м еху зыкӀыхъгъэ, метрэ 11,5-рэ зишъомбгъогъэ лъэмыджым игъэпсын сомэ миллиони 193-м еху пӀухъагъ. Ростов ифирмэу пшъэдэкӀыжыу ыхы-рэмкӀэ гъунэкпӀэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Град-проект»

зыфиорэр ары проектър къэзыгъэхъазырыгъэр, псэолъэшӀ компаниеу «Ростовавтомот» зыфиорэм ар ыгъэцӀагъ.

— Адыгеим и Лышхъэу ТхьакӀуцынэ Аслъан гъэцӀкӀэ-кӀо хабзэм икыулыкхуэм апа-шхъэ непэ пшъэрыл гъэнэ-фагъэхэр кырегъэуцох рес-

публикэм иэкономикэ хэхъо-ныгъэ егъэшӀыгъэным фӀелоры-шӀэшт инфраструктурэ псэо-лъакӀэхэм яшӀынкӀэ ыкӀи уахъ-тэм диштӀу ахэр зетегъэпсы-хъажыгъэнхэмкӀэ, — хигъэу-нэфыкӀыгъ Къумпыл Мурат.

Адыгеим и Премьер-министр-рэ районымрэ подряднэ ор-ганизациемрэ япащэхэм лъэмы-джым игъэкӀажынын зэраухы-гъэм фӀэшӀ афӀегушӀуагъ, джащ фӀэдэу автомобиль гъогу «Инэм — Адыгэкъал — Бжъэды-гъухъабл» зыфиорэм транс-портыр нахышӀлоу цызеӀлоным фӀелорышӀэшт лъэмыджым мѐ-хъанэшхо зерилэр хигъэунэфы-кӀыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ипресс-кыулыкхуэ

ЯнӀплъэгъу рагъэкӀыхэрэп

Урысые Федерацием хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ икыулы-кхуэм ялофышӀэ и Мафэ ипӀэгъокӀэу Адыгэ Респуб-ликэм хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ иминистрӀу Александр Речицкэр япшъэрыл агъэцӀкӀэ зидунай зыхъожьы-гъэ кыулыкхуэшӀэхэм яшхъэгъусэхэм тыгъуасэ алу-кӀагъ.

АпӀерапшӀэ, хабзэ зэрэхъу-гъу, зӀукӀэм къекӀолагъэхэм мемориальнэ пхъэмбгъум къ-гъагъэхэр кӀэралхъагъэх.

Къэлогъэн фӀае АР-м хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ зызэхашагъэм кышыцфагъэу зӀкӀэмкӀи кыулыкхуэшӀэ нӀбгырэ 19 фӀэдиэм кыулыкхуэр ахызэ ядунай зэрэхъожьыгъэр. Шъу-забӀу къэнагъэхэр ащыгъупшӀ-хэрӀп, министерствэу иамап кызызыхъу ахэм альӀплъэ, агу кызызэрэдащӀэштхэм пы-лӀых.

Юфтхъабзэм кырагъэблӀ-гъэгъэ шъузабӀэхэм ыкӀи ахэм янӀхэм Александр Речицкэм закыфигъаззэ, хӀкӀодэгъэ кыулыкхуэшӀэхэм мыщ фӀэдэ такыкххэм ягугъу пшыныр хӀт-кӀи кӀинӀу зэрӀэщытыр кыри-луагъ.

— Мы кыулыкхуэр сӀнӀхъат-кӀэ кыхъэзыхыхэрӀ цыф бла-нӀхэр, зихӀэгъэгъу фӀашыпкӀэу шӀу зылъӀэгъухэрӀ ары. Шъуи-

кӀалӀэху, шъуишхъэгъусэху хӀкӀодагъэхэр ахэм ащыщы. ЕгъэшӀэрэ мыкӀосэрэ жъуагъоу ахэр тщыгъупшӀэштхӀ, щыт-хъур адӀжӀ, — кыӀуагъ А. Речицкэм.

Министерствэм ылъэныкӀо-кӀэ амалӀу щыӀэхэр кызы-фагъэфедӀэхэ, шъузабӀу къ-нагъэхэр ыкӀи янӀхэр янӀплъэ-гъу тапӀки зэрӀамагъэкӀышт-хэр кыхыгъэщыгъ.

Джащ фӀэдэу Урысыем и Лышхъужыу Артем Гармаш ишхъэгъусӀу ОлгӀэ Урысыем хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ иминистрӀу, полицием игенерал-полковникӀу Владимир Коло-кольцевым джырӀблагъэ зэрӀ-ригъэблӀгъагъэр А. Речицкэм кыӀуагъ.

НӀужым шъузабӀэхэм ыкӀи хӀкӀодагъэхэм янӀхэм шӀухъаф-тынхэмрэ къэгагъэхэмрэ ара-тыгъэх, гушӀыӀэ фабӀхэр ара-луагъ.

(Тикорр.).

Цыфхэм ящынӀэгъончъагъэ бӀкӀэ ялъытыгъ

Полицием икыулыкхуэшӀэхэм я Мафэ ипӀэгъокӀэу Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ джырӀблагъэ пресс-конференцие щыкӀуагъ. Ащ хэлэ-жыагъэх АР-м хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ иминистрӀу Александр Речицкэр, Урысыем иследственнӀ комитет иследственнӀ ГъӀорышӀапӀу Адыгеим щыӀэм ипащӀу Александр Глуценкэр, журналистхэр.

Зэхэсыгъом пӀублӀ псалъэ кышыцшызӀ А. Речицкэр поли-цием икыулыкхуэшӀэхэм я Ма-фӀу къэблагъэрӀмкӀэ кыафӀегу-шӀуагъ. Адыгэ Республикэм щы-псӀэхуэрӀм ящынӀэгъончъагъэрӀ ярӀхъатныгъэрӀ къӀухъумӀ-гъӀнхэр ыкӀи тишӀолыыр щы-псӀэхуэрӀм щыӀӀкӀлӀшӀу яӀӀныр ахэм юфӀу ашӀӀрӀм кыкӀлакӀо-рӀм бӀкӀэ зӀрӀпытыгъэр кы-луагъ. Ащ лыпыдзагъу крими-ногеннӀ лъэныкӀомкӀэ юфхэм язытӀ зыфӀэдэм кытегушӀагъ.

МинистрӀм кызызӀруагъэм-кӀэ, мы лъэныкӀом зыпкӀыты-

ныгъэ хӀӀ, ащ нӀмыкӀӀу, бӀэ-джӀшӀагъу зӀрахъагъэм ипчъа-гъэ нахъ макӀэ хъугъу хӀбзӀу-хъумӀкӀо кыулыкхуэм кыха-гъэщы. ИлъӀсыр кызыхъагъэм кышыцгъэжыагъу республикэм бӀэджӀшӀӀгъэ 3396-рэ щызӀ-рахъагъ, зӀхафын альӀкыгъэр процент 80-м кӀахъ. Джащ фӀ-дӀу бӀэджӀшӀӀгъэ хылыӀэхэм ыкӀи хылыӀэ дӀдӀхэм (ащ кы-дыхӀлытагъ укӀыгъэ юфхӀэри) япчъагъэ нахъ макӀэ хъугъэ. Наркотикхэр, лӀашӀэр хӀбзӀнчъу гъэзеклогъӀнхэм ылъэныкӀокӀэ хӀбзӀгъӀуцугъэр зӀраукъагъэр

(2012-рэ илъӀсым егъӀпагъэм) зӀблӀхъугъэ хъугъӀп. Мыщ дӀ-жыым гумӀкыгъо шхъалӀу къӀу-цухэрӀм ащыц зыныбжӀ имы-кӀугъэхэм бӀэджӀшӀагъэхэр бӀу зӀрӀзӀрахъэрӀ.

ХӀбзӀухъумӀкӀо кыулыкхуэм юфышхоу ашӀагъэм ишӀуагъӀкӀэ, бӀэджӀшӀӀ купхэр кыауытынхӀ альӀкыгъ. ГушӀыӀм пӀае, Дагъы-стан щыщхэр республикэм ичы-пӀэ зӀфӀшхъафхэм ащыӀэ псӀу-пӀэхэм арыхъэхӀэ цыфхэм ятыгъоштыгъэх. ЗӀхӀцакӀомрӀэ купым хӀтыгъэхэмрӀ кыауы-тыгъэх, атыгъугъэ пкыгъохэм ащыщыбӀхэр, ахъӀэшхо кы-ахыжыгъэх. лӀашӀэр ыкӀи нар-котикхэр кыалахыгъэх. Урысые Федерацием ихӀбзӀгъӀуцугъу дӀштӀу бӀэджӀшӀӀ купым хӀты-гъэхэм ялоф хыкумым ылуагъ ыкӀи хъапс атырӀалхъагъ.

Полицием ыкӀи щынӀэгъончъ-нымкӀэ федеральнӀ кыулыкхуэм юфышӀэхэм зӀхӀащӀгъэ опера-тивнӀ юфтхъабзӀэхэм яшӀуагъ-кӀэ ахъӀэ нӀпцыр зышӀыштыгъэ ыкӀи зыгъӀзекӀоштыгъэ бӀэ-джӀшӀӀ купыр кыауытыгъ. Ащ хӀахъэхэрӀм шӀолыыр зӀфӀ-шхъафхэм «Юф ашӀӀӀштыгъ». ДжырӀ уахътэм уголовнӀ юфыр хыкумым зӀхӀафы.

Анахъ бӀэджӀшӀӀгъэ хылыӀӀу ыкӀи обществэм мѐхъанэшхо зӀритыгъэр КрасногвардейскӀэ районым иадминистрацие ипӀ-цагъу КъудакӀо Мурат зыу-кыгъэ бӀэджӀшӀӀхэр кыауы-тынхӀэ зӀрӀалъӀкыгъэр ары.

КИАРЭ Фатим.

СОЦИАЛЬНӀ ЮФЫГЪОХӀ

МӀзипшӀым — миллионихым ехъу

Джащ фӀэди зымыкху рес-публикӀэ бюджетым щыцӀу мы илъӀсым пӀуагъэхъагъ чыпӀӀэ кыин ифӀгъэ цыфхэм зӀтыгъоу къӀэралыгъо социальнӀ лӀпылӀгъу ягъӀгъотыгъӀным. Ащ фӀэдэ ахъӀэ лӀпылӀгъум итын фӀгъӀэ-зӀгъэ коммиссием хӀхъӀх Адыгэ Республикэм и КъӀэралыгъо Со-вет — ХасӀм, юфшӀӀӀнымкӀэ ыкӀи социальнӀ хӀхъоныгъӀмкӀэ Министерствэм, гъӀэсӀныгъӀм-кӀэ ыкӀи шӀӀӀныгъӀмкӀэ, псау-ныгъэр къӀухъумӀгъӀӀнымкӀэ, финансхэмкӀэ министрствӀ-хэм ялыкхӀохэр.

Шъугу къӀдгъӀкыжынын зӀ-

тыгъо къӀэралыгъо социальнӀ лӀпылӀгъу зӀратыхэрӀ. Ахэр — машӀом, ошӀӀ-дӀмышӀӀ тхъа-мыкӀагъохэм зӀрӀ зӀригъӀшы-гъэхэр, ипсауныгъэ изытӀт епхыгъу Адыгеим икынышӀ, нӀмыкӀ чыпӀӀэ кышыцӀӀӀнхӀу псауныгъэр къӀухъумӀгъӀӀным-кӀэ Министерствэм ыгъӀаӀох-рӀр, юф зышӀӀн зылъӀкӀу уна-гъом исыгъэр дунаим ехыжы-гъӀмӀ, уз хылыӀэ иӀу лӀзӀзгъу уц лӀапӀӀхэр цыфым бӀэрӀ ищыкӀагъу щытмӀ, кӀӀкӀу кӀӀ-лон хъумӀ, чыпӀӀэ кыин ифагъ-хэр ары. Ахэм ялъӀу тхылыхэр ыпшӀӀкӀэ зигугъу къӀтшыгъэ

коммиссиеу Адыгэ Республикэм юфшӀӀӀнымкӀэ ыкӀи социальнӀ хӀхъоныгъӀмкӀэ и Министерствэ епхыгъу зӀхӀащӀагъэм рахыплӀх.

Мы коммиссием изичызуу зӀ-хӀэсыгъо нӀбгырэ 41-мӀ ятылы-хэм хӀахӀплӀагъэх ыкӀи ахэм зӀкӀӀми зӀтыгъоу социальнӀ лӀпылӀгъу арагъӀгъотыгъ. Пчъа-гъэхэм кызырагъӀӀагъӀорӀм-кӀэ, илъӀсӀу тызыхӀатым пыкы-гъэ мӀзипшӀым кыкӀоцӀ унӀгъо 867-мӀ а коммиссием зӀтыгъо ахъӀэ лӀпылӀгъу аритыгъэр со-мӀ миллиони 6-рэ мин 852-м ехъу.

ЖАКӀЗМЫКӀО АминӀт.

Адыгэ Республикэм и КъӀэралыгъо Совет — ХасӀм

ХӀбзӀгъӀуцугъэхэм якъӀгъӀгъунӀкӀэ гъӀхъагъэхэр зӀрӀӀӀ-хэм, илъӀсыбӀ хъугъу еӀолӀӀнчъу якъулыкху пшъӀрылхэр зӀрагъӀцакӀӀрӀм, Урысые Федерацием хэгъэгъу кӀоцӀ юф-хэмкӀэ икыулыкхуэм ялофышӀэ и Мафэ зӀрӀхӀагъӀунафы-кыӀрӀм ялхыгъу Адыгэ Республикэм и КъӀэралыгъо Со-вет — ХасӀм и Щытху тхыл афагъӀшӀошагъ:

— **Маргиев Игорь Александр ыкӀом**, Адыгэ Респуб-ликэм хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ хӀушхъафы-кыгъэ пшъӀрылхэр зыгъӀӀкӀӀӀрӀ иотряд иштаб ипащӀ;

— **Тарановский Михаил Анатолий ыкӀом**, Урысыем хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ имуниципальнӀ кыутамӀу «Кошхъабл» ипащӀ игуадзӀ, следственнӀ отде-лением ипащӀ;

— **Хъут Салбий АскӀрбий ыкӀом**, Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ хӀушхъафыкыгъэ пшъӀрылхэр зыгъӀӀкӀӀӀрӀ иотряд ивзвод икомандир.

ИлъӀсыбӀ хъугъу еӀолӀӀнчъу икыулыкху пшъӀрылхэр зӀригъӀцакӀӀрӀм, лӀпӀӀӀсӀныгъӀшхо зӀрӀхӀӀыым, цыфхэм якъӀгъӀӀнӀжынкӀэ Адыгэ Республикэм юфтхъабзӀу щызӀ-рахъэхэрӀм илахышхо зӀрахышхыхэрӀм ыкӀи ыныбжӀ илъӀс 60 зӀрӀхъурӀм ялхыгъу Адыгэ Республикэм и КъӀэралы-гъо Совет — ХасӀм и Щытху тхыл афагъӀшӀошагъ **Носков Алексей Михаил ыкӀом**, Урысыем хэгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкӀэ иотрядӀу цыфхэм ялыхъунрӀэ якъӀгъӀӀнӀжынынрӀэ афӀгъӀзагъэм ипащӀ.

«...А гьогу дэдэм сырык/ожьыщтгъагъэ»

АР-м хэргэгу клоц лофхэмклэ и Министер-
ствэ изксперт-криминалистическэ Гупчэ
ипашэу, УФ-м хэргэгу клоц лофхэмклэ
икъулыкъухэм язаслуженнэ лофышлэу,
полковникуэ Шэуджэн Аскэр кыгыэшлэгъ
илъэсхэм янаыхыбэр джы зипцэхэ кыулы-
къум фиггэхыгъ. Полицием илофышлэхэм
ясэнэхьат мэфэкл тиушъхьагъоу джырэб-
лагъэ ащ гуцылэгъу тыфэхьугъ. Илофшланлэ
тышылукагъ. Хэбзэ гъэнэфагъэр, дисцип-
линэ пхъашэр, шъхьадж ичыплэ итыныр
зиклэсэхэ пащэ зэрлэр Гупчэу тызычлэ-
хьагъэм апэ кыщылэгъуагъ. Еж Аскэр
лэнатлэм зэрхьоклыгъэу, нэмыклэхэм
затырилэтыклын шэн кызэрэхимылъхьагъэр
кыххэщы, цыф кызэрыклэ, офицер шэ-
ныр маклэу кызэрэтеклорэм ишыхьатэу
ымакъэ зыпкэ итэу, зэгъафэгъу, лупклэу
кэгъушылэ, сыд фэдэ упчлэ ептыгъэми,
джэуапыр илофшлэн кырешэлэгъы.

Джыри шъэзжъые цыкIлгъу полицием (ащыгъум милиицештыгъ) исатыр хэхъанэу ащ ыгу зыреубытэм. Уахътэ теши, зыккызеIэтэми ар шыгъупшагъэи ыкIи 1977-рэ илъэсым дзэм къулыкъу кыщихыгъэу ккы-зегъэзэжъым, ищыIэныгъэ зэригъэпсыщтыр теубытагъэ хэлъэу ышIэщтыгъ. Арэу щытми, Аскэр джы ыгъэцэкIэрэ лофшIэныр зыкIи ыгу кыхыагъэп, а лъэхъаным ащ фэдэ сэнэхъат зэрэщылэр зышIэщтыгъэр зэрэмэкIагъэм, ежъыри ахэм зэрэщыщыгъэм еуцолIэжы. СыдигъокIи следователь хъумэ шлоигъуагъ ыкIи а сэнэхъатыр зэригъэгъотыным фэшI милицием иеджапIэу Астрахань дэтым клонэу тыриубытагъэу, ищыкIэгъэ тхылъхэри ыгъэхъазырыгъагъэх. Арэу щытми, еж зэримыIоу щыIэныгъэм пстэури ккызэригъэфагъ...

СССР-м хэргэгу клоц лоф-
хэмжэ и Министерствэ иапшэрэ
следственнэ еджапэу Волго-
град дэтым ифакультетэу эк-
сперт-криминалистхэр зышагья-
сэхэрэр 1981-рэ ильэсым Ас-

кэр кыizeуxым, Адыгеим кыы-
рагъэгъэзэжыыгъ. Адыгэ хэку
гъэцкэкIэкIо комитетым хэгъ-
гу кIоцI IофхэмкIэ и Гъэlorы-
шлэлэ иэксперт-криминалист кул
иIофшIэн шыригъэжэыгъагъ.
ТхакIохэмкIэ (почеркхэмкIэ) эк-
спертизэ ышынэу ары кыи-
зыкIагъэкIожыыгъагъэр. А лъэхъ-
ны ар ыгъэцкIагъу зыпары хэкум
исыгъэл, Аскэр апэрагъ. Егъ-
жэпIэ пстэури кыин. Уныб-
жыкIагъу, еджапIэри къэуухы-
гъагъу, усэнэхъат ухэгъозэ-
нымкIэ IэпыIэгъу кыпIофхэуны
кыбIомытэу, апэрэу ащ о
урагъэуцуалэмэ, фэдитIукIэ нахъ
кыиныж мэхъу. Кыныгъохэм
Аскэри арихыплIагъ, ау зыкыа-
ригъэгъэштагъэл, емызэщэу Iоф
зыдишIэжыыгъ, иухэхтэ, зэкI
пIоми хъунэу, иIофшIэн риты-
зэ, зыхигъэгъозагъ. Эксперти-
зэм изэфэхысыжъэу ышIыгъэ
зыгорэкIэ ымыгъэразэрэмэ,
ехъырэхъышэмэ, мышъыхахэу
Краснодар кIоштыгъ, илъэсыбэ
хъугъэу мы системэм шыгъэ-
жъэрэ нахыжъхэр упчIэжыгъу
ышIыштыгъэх. Ауштэу исэнэхъат
шыгъэу хэлъ пстэури кызылэ-

клигъэхъагъ ыкли илъэс зытлущ
нахьыбэрэ купым лоф щимы-
шагъэу хэгъэу клоц лофхэмклэ
Гъэларышлэпэм икьэлэ отдел
епхыгъэу эксперт-криминали-
стическэ отделение кызызы-
луахым, пашэ фашыгъ. 2003-рэ
ильэсым кышырублагъэу АР-м
хэгъэу клоц лофхэмклэ и Ми-
нистерствэ изксперт-криминали-
стическэ Гупчэ ипаш.

— Мы сэнхэвтатмь сыгуклэ сыфэмышгэ дэдэуи, хэшылыкы-шуи фысымылэуи еджаплэм сүчлэхьэгэахь нахь мышлэм, еджэ-ныр езгбайи, эксперт-крими-налистым илофшлэн зыфэдэр икёо кызызыгүрэлэм, лэшэу шлогьшлэгшэн хуьгэ, сызлэ-пишгэ, — кьелүатэ аш. — Кьэ-сыухи лофшлэныр зесэгэажьэм, нэмыкл лоф згьэцэклэнэу сү-зэрэфэмежышчытр теубытагэу кьэслон сльэкытгытгэа.

Зэрилуугааи хуугьэ. Илэ-
сыбэу хэбзэууэмэкю кэулыкэ-
хэм ясатыр зыхэтым кэаюлю
нэмыкю лф ыгэзэкюэнэу рагэ-
благэу бэрэ кэыхэкюыг, ау
исэнхэят зэблэхуэнэу ыгу кэы-
рилуугэп. Илошлэн гуахэю

хегьуатэ, непэ ар Гупчэм ипач
нахь мышлэми, нэггырэ пэлчъ
лоф зыдишлэрэм хэзыгъэ имылэу
зыщегъэгъуазэ, ищыклагъэмэ,
ышъхэккэ лэлпылэгъу фэхуэ, эк-
спертым иеплъыкIи кыырегъало,
ежъ ишлошкIи дэгущэ, зэхэфын-
хэм ахэлажъэ, ищыклагъэмэ нэ-
мыкIхэри кыыхегъэлажъэшъ,
зэдызэхэри. Зы нэгбгъэрэм изакъоу
лэхъуанэныр мътэрэзэу епы-
тэ. Гъэшлэгъонэу илофшэнкIэ ипэ
кыкIыгъэри бэ, угу зыгъэузын,
пщымыгъупшэжъын бзэджэшлэ-
гъабыи язэхэфын хэлэжъэнэу
хъугъэ.

— Эксперт-криминалистым илофшэн икшоу ыгъэцэкшэнэи пае фанатын фæе, — ёло ащ. — Зыпары климыгъзынэи, анэх цыкIури ыльэгъунэу, нэмыкIхэм гу зыльамытэрэри ежъ кыхихгъэщынэу зигъсэи фæе. НэмыкIэу мы сэнэхъатым урылэжьэн плъэкIыштæп.

Апэрэ ильэсхэу илофшлэн зы-
шыригъэжыгъагъэхэм амалэу
ялагъэхэмрэ нэгэ зынэсыгъэхэм-
рэ кыызэригъапшэхэзэ, эксперт-
риминалистэн илофшлэн ищы-
клагъу лъэханым кыыздихыгъэ
пстэури зэралэкълъыр, шлэныгъэ
куухэр зилэ специалистхэм лoф
зэрэцашлэрэм яшлуагъэклэ улпъэ-
клун зэфэшхьафыбэ зэшлуахын
алгъэныу зэрэхъугъэхэр ры-
гушхоу къелуатэ.

— Узышомыкын пэцэ пхъашэу зыолъытэжъа? — теупчыгъ Аскэр мыщ лъыпыдзагъэу.

— Уилофшлэн игъом ыкли
икъоу умыгъэақлэмэ, теуры-
кӀуагъэ къыпхафэмэ, къыфр-
сыдэщтэп ыкли зымыгъэртэ-
зыжэу сышӀлошкӀштэп, — ыӀуагъ
аш. — Арэу щытми, нэбгырэ
пэпчъ шыӀыкӀлэ-псзукӀлэ, инепэрэ
дунай, ылофыгъохэм пашэр
ащыгъозэн, зэхэшыкӀл афырилэн
фаеу сэлъытэ. Сэ сишӀлошкӀлэ,
коллективыр зэгурылоным, зэдэлэ-
жыным, зэхэзыгъэу щымытэу,
зы куп пытэу зэхэтынъм пачэ
лошпанлэм имызакъоу, нэмыкӀ

чыпи ыызэхэпщэнхэ фаре.

Мыщ дэжыым янэ-ятэхэм
ягугъу кыыщишыгъ.
Ахэм шэн-
зекуаклэу кыхалъхыагъэм лъэ-
шэу ишыагъэ кыызэрекыжы-
гъэм, зерафэразэм кыкылигъэт-
хыгъ. Хэбзэхуымэкло кыулык-
уэхэм ясатыр лоф шишлэнэу кы-
зызыхым «мы системэу узы-
хыагъэм зэклэми уишыагъэ
щябгъэклын плъэкыштэп,
у цыфым лофыр зытетыр гурыб-
гъэлон, цыфыгъэклэ удзэеклон
фае» ятэ кыырилогъагъ. Сиди-
гокли ар зыщигыгъуппшагъэп.
Янэ-ятэхэм ежъ зэрагъэсагъэр
ильфыгъэхэм яплун-лэжынкли
щысэ фэхъугъ. Аскэррэ ишъ-
хыгъусэу Сафыйтрэ кьорэ пху-
рэ зэданыгъэх. Ежъ зэхъхы-
гъусэхэм афэдэу Рустамрэ Ла-
рисэрэ юрист сэнэхъатыр кы-
хахыгъ. Ятэу щымылэжыым кы-
рилогъагъэр ахэм ренэу агу
кыегъэкыжы.

Уахтэр кызыккыгэкложыын,
икэлэгум кыфигэзэжыын амал
кыратыгэми, а гогу дэдэм
кызырэрэкложыштгагэр те-
убытагэ хэльэу Аскэр кылааг.

— Зыпари хэзгээыштгьягъеп
ыкли хэзгэхъожыштгьягъеп,
зыгорэм лъэшэу сырыклэгъожьэу
кыхэклыгъэуи кэсшлэгъырэрэп,
— ылуагъ ащ. — Сыхэукъуа-
гъэми, ар гъэсэпэтхыдэ сфэ-
хъугъ, ащ фэдэ хэукъоныгъэ
сапэклэ сымышлыжыным сы-
пльыгъ. Хэукъоныгъэхэри щы-
лэныгъэм щыщых.

Аскэр исэнэхыат мэфэкклэ
тыфэгүшл, гуахыо зыхигьотэрэ
илофшэн ильэсыбэрэ рылэжыэ-
нэу, иунагыо шлоу шылэ пстэ-
ури кыдэхунэу тыфэлыало.

ХЬУТ Нэфсэт.

Сурэтым итыр: **АР-м хэргэгу**
клоц **лофхэмклэ** и Министер-
ствэ **изксперт-криминалисти-**
ческэ **Гупчэ** **ипашэу**, **полков-**
никэу **Шэуджэн** **Аскэр**.

ПСАУНЫГЪ

Үасэхэр зыпкъ итынхэм фэш!

Тащыщ пэпчкккэ тищылэныггэ мэхьанэшхо
чызилэхэм ащыщ лэзэггу уцхэм ауасэ, ахэм зыпкк-
итыныггэ ахэлъыныр. Пстэуми ккэтэшлэжьи 2008–рэ
илъэсым иклэхум ыккк 2009–м иапэрэ мазэхэм
лэзэггу уцхэм ауасэ лъэшэу зэрэхэхьоггэггэр. Ащ
ккэушыхкаты фармацевтичкскэ бэдзэрыр ахъщэм
ыкккучлэ рэрэзэблэхьурэм («валютный курс»
зыфалорэм) лъэш дэдэу зэрэпхыггэр. Аналитикхэм
зэрэхэггунэфыккырэмккэ, мы лъэхканым ахэм
ауасэ ккызтэуцуагг.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къаухъумэгъанымкӀэ и Министертвэ Ӏэзгъу уцхэм ягъэзеклонкӀэ иотдел илофышӀу В.Н. Тухтаровам къызэрэхигыӀэу, республикэм шашэрэ Ӏэзгъу

республикым чадары кызыл
уцхэм (зырыз шэными, бэу зы-
цхэхэрэми) аусэ чыплэм шы-
хагъэхон аlyэкыштыр зы-
шлокынэу шымытыр экономи-
кэ хэхьоныгъэмклэ ыки саты-
умклэ АР-м и Министерствэ
2006-рэ итьэсми кыдыгъэкылгэ
унашъомклэ ыухэсыгъ. Iзэгъу
уцхэр кээзышэфхэу Адыгеим

кызыгызуалэхэрэм ащ уасэу
кызырафыдэкрыэм
елытыгы хагахьорэри, ары а
зы лээгы уцыр аптекэхэм зэ-
фэшхьаф уасэклэ зыклащэрэри.
Тыдэкли ары зэрэшышытыр.

Иээзгүү үцхэм аяусэ нахь
теубытагэ хэлыным, ащ нахь
лпыплээнхэ альэклыным фэш
УФ-м псауныгээр кьэухьума-
гээнымкIэ и Министерствэ
тхылэ заулэ ыгэхазырыг
чыфым ипсауныгэкIэ анахь
ищыкIэгэ, анахь мэханэ зилэ
Иээзгүү үцхэм («Перечень жи-

ненно необходимых и важнейших лекарственных средств» — ЖНВЛС — зыфалохэрэм) ауасэ кээралыгго регистрации ашынымккэ шапхэуу шылэхэм афэгэыхыгэ унашом зэхюккынгэ фэшлыгэным епхыгэу. Джи а унашом ипрокет кыизэрэщидэлытагэмккэ, зигугуу кэтшлыгэу лэзэгуу уцхэм (ЖНВЛС-хэм) ахахэхэрэр кыдзэыгэкыхэрэм ахэм уасэу афагэууцущыр зышлюкынуу шымыт гунапкээр кэгэлэлыгэу-гээн, ар регистрации шлыгээн фэе. А лэзэгуу уцхэм ахахэхэрэр, ахэм я Перечень ильэс кэс уухэсышт УФ-м псауныгэр кэуэхумэгэнымккэ и Министерствэ шызэхэщэгэу Комиссиэм.

лээгүү уцхэм («ЖНВЛС»
зыфалохэрэм ахяхьээрэм) аясэ
гьэуцугъэным фэгъэхьыгъэ уна-
шьюу непэ зэрыгъуазэхэрэми
кыделъытэ а уасэхэр ухэсы-
гъэнхэр, регистратие шлыгъэнхэр.

Ау специалистхэм кызырэхэ-
гъэщырэмклэ, ахэр кыдэзыгъэ-
кыхэрэм уасэри агъэуцу, ахэм
якыдэгъэклын тефэрэ мыль-
кур, федэу кыхыжырэр кы-
зыралытэнхэ фэе шапхэхэр
ухэсыгъэхэу зэрэшымылэхэм
кыхэкэу. Мы лъэханым ахэм
афэдэ шапхэхэм якъэгэнэ-
фэн лэф дашлэ уасэхэм ягъэнэ-
фэнклэ федеральнэ кьулыкьур,
УФ-м псауныгъэр кьэухьумэгъэ-
нымклэ и Министерствэ ыкйи
экономикэ хэхьоньгэмклэ Ми-
нистерствэр зэгъусэхэу.

Мы лъэхъаным лэзэгъу уцхэм ауасэ зыпкъ имытыныр къызыхэкыхэрэм ашышэу специалистхэм къыхагъэшчырэр заводзу лэзэгъу уцыр кыдзэыгъэкыгъэм уасэу ыгъэуцурэр тхылъэу ахэм акыгъухэм арымтэу бэрэ кыызэрэхэкрыэр, уц щаплэхэм ахэр къызыгъэуалэхэрэм (посредникхэм) агъэуцугъэ уасэр кызызыщыгъэлэгъагъэр ары. Ав хэти ешлэба

завоным кышшегъэжыагъэу аптекэм лэзэгъу уцыр къэсыфэ «посредникэу» ар зылэклэклыштыр зэрэмымаклэр, ары къэс уасэм зэрэхакъорэр?! Джи шэлхъаклэхэм кызырэдалътэ-рэмклэ, а шыклагъэхэр дэгъэ-зыжыгъэ хъуштых, лэзэгъу уцыр кыдзэыгъэкырэм уасэу фашыгъэр, «посредникэу» мыщ хэлажьэхэрэм эклэми уасэу агъэуцугъэр зэрытхэ протоколхэр аклымыгухэу а лэзэгъу уц кутым (ЖНВЛС-м) хахъэхэрэр аптекэхэм ащэнхэ фимытхэу ашлышт.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министертвэ къызэрэщыхагъэщырэмкIэ, Iэзэгъу уцхэр зыщэхэрэм ахэм ауасэ хагъэхон алъэкIыштыр зыфэдизыр зыухэсырэ федеральнэ шэпхъэ-хэбзэ документхэр заштэхэкIэ, Адыгеим щашэрэ Iэзэгъу уцхэм ауасэ зыгъэуцурэ унэшлô хэхыгъэ аштэтц ащ аптэкэхэр зэкIэ шлоклыхэ амалъэкIыныхэм фэшI.

**Зыгъэхъазыргъэр
ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.**

Уиофхэр нахь къыгъэпсынклэщтых

Мы картэр къэзыгупшысыгъэхэм къызэралорэмклэ, цыфэу ар зытетхагъэм фитыныгъэ къымытыгъэу нэмыкхэм агъэ-федэн альэклынэу щытэп.

Лъэхъаным клэу къыздихыгъэхэм ащыщ лъэ-ныкъо зэфэшъафхэм атегъэпсыхъэгъэ элек-троннэ картэхэр. Къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэкӀэн фэгъэхыгъэ Феде-ральнойнэ законом къыдыхэлъытагъэу ахэр къыдагъэкӀынхэу ыкӀи атынхэу рагъэжыагъэх

Цыфым иофхэр нахь къыгъэпсын-клэнхэр, документэу анахыбэрэ ыгъэ-федэхэрэр къыздыримыхакӀынхэр, къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ фэлэ-фашлэу ищыклагъэхэр нахь псынклэу къылэкӀэхъанхэр, ахэм ауасэ итын охъ-табэ тыримыгъэкӀодэныр, фитыныгъэу илэхэр икъоу ышӀэнхэр, ыгъэфедэ-шъунхэр, организацие зэфэшъафэу

рэ бгъэхъазыры-щтмэ ащ пае лъэу тхылъыр ищыклэу къулыкӀым фэб-гъэхъын, клэлэ-цыкӀу ыгъыплэм е еджаплэм ячэ-зыухэм уисабый

фэлэ-фашлэхэр зы-щагъэцэкӀэрэ пред-приятиеу мини 100 фэдимэ универ-сальнойнэ электрон-нэ картэр япхыгъэ хъугъэ.

Мы картэр къэ-зыгупшысыгъэхэм къызэралорэмклэ, цыфэу ар зытет-хагъэм фитыныгъэ къымытыгъэу нэ-мыкхэм агъэфе-дэн альэклынэу

щытэп. Еж зытетхагъэм картэм тегъэ-псыхъэгъэ терминалхэр ары зыщигъэ-федэшъуштыр. ЗыгорэкӀэ къычӀоуна-гъэмэ, ар къызшыуатыгъэм къыщызэ-луахыгъэ «горячэ линием» утеонышъ, зыпарэми ыгъэфедэн ымылъэклынэу зэфашышты.

Картэр ыпклэ хэмылъэу Урысыем щыбгъэпсын плъэкӀышты. Джащ фэдэу

Электроннэ картэр зылыгъым зы чыплэ имыклэу иоф зэфэшъафыбэ зэшлуихын ылъэкӀышты ары къэзытыхэрэм къызэра-лорэр. Цыфхэм нахь жъугъэу ар зэрагъэ-гъоты зэрэхъугъэм ащ къеушыхъатыжы.

фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкӀэхэрэм ате-гъэуагъэр нахь макӀэ хъуныр ары пшъэ-рылъ шхъалэу ар къэзыгупшысыгъэхэм зыфагъэуцужыгъэр. Электроннэ кар-тэр зылыгъым зы чыплэ имыклэу иоф зэфэшъафыбэ зэшлуихын ылъэкӀы-шты ары къэзытыхэрэм къызэралорэр. Цыфхэм нахь жъугъэу ар зэрагъэ-гъоты зэрэхъугъэм ащ къеушыхъаты-жы.

Электроннэ картэмклэ уиунэ узэ-рисэу къэралыгъо фэлэ-фашлэу уищыкла-гъэм уклэлъэлун, ар къызэрэпфагъэцкӀа-гъэм пае ыпклэ птын плъэкӀышты. Гушы-лэм пае, псэуплэ-коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм ауасэ птын, ащ фэгъэхъы-гъэ къэбарэу уищыклагъэр зэбгъэшӀэн, уиунэ узэрисэу поликлиникэ чэзыум зыхабгъэтхэн, лэзэгъу уцэу уищыклагъэм уклэупчӀэн, къэпщэфын, ыпклэ хэмылъэу къыуатын фаэмэ, ащ къэбарэу пы-лым зыщыбгъэгъозэн, документ го-

къэралыгъо пошлӀнэр зы чыплэ уисэу птынхэ плъэкӀышты.

Электроннэ картэр пӀыгъмэ, анахыбэрэ бгъэ-федэрэ тхылъхэр, гушы-лэм пае, медицинскэ по-лисыр, пенсиехэмклэ свидетельствэр къызыдепхъакӀынхэр ищыклагъэп, ащ электроннэ шыклэм тетэу уклэтхъыныу амал къыуеты. Банкым счет щыуилэу, ащ икартэ огъэфедэмэ, счетым ино-мер универсальнойнэ электроннэ картэм къагъэкӀожынышъ, ащклэ лэжъапкӀэми, пенсиеми, нэмыкӀ ахъщэ къыпфэкла-гъэми, ар къыпхын е зыгорэм ыпклэ рыптын плъэкӀышты. Мы картэр пӀыгъмэ, билет къэпщэфын имыщыклагъэу сьд фэдэ транспорти урызеклон амал уилэшт, Интернетыр бгъэфедзэзэ товарэу къэп-щэфыгъэм е фэлэ-фашлэ горэм ыпклэ птышты. Непэ Урысыем ит щӀплэу е

Электроннэ картэмклэ уиунэ узэрисэу къэ-ралыгъо фэлэ-фашлэу уищыклагъэм уклэлъэлун, ар къызэрэпфагъэцкӀагъэм пае ыпклэ птын плъэкӀышты.

ар зэрэбгъэфедэрэми, банкым щыуилэ счетыр зэрэпӀыбгъанэрэми апклэ хэлъп. Универсальнойнэ картэр зэрэбгъэфедэн плъэкӀышты пӀалъэу илэр илъэси 5, ар зыкӀыкӀэ, къызшыуатыгъэм уекӀо-лэнышъ, пӀалъэр лъа-бгъэгъэкӀотэшт. Мы кар-тэр банк картэхэм афэ-дэу итеплъэкӀэ шыгъэ, цыфым ыцӀэ, ылъэкӀуа-цӀэ, ятэ ыцӀэ, еж кар-тэм ихэушъхъафыкӀыгъэ номер, пен-сие страхованием исистемэ щыуилэ счетым иномер, картэр зэрэбгъэфе-

дэн плъэкӀышты пӀалъэр, къызшыуатыгъэ къулыкӀым итефон тетхагъэх.

Адыгеир пштэмэ, универсальнойнэ элек-троннэ картэр щыпшыныу ащ фэдэ фитыныгъэ зэрэтыгъэхэр лъэныкъо зэфэшъафхэмклэ къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэ-клэхэрэ Гупчэу Мыекъуапэ дэтымрэ зэлухыгъэ лахъзэхэлъ обществоу «Сбер-банк» зыфилорэм икӀутамэхэмрэ. Та-пӀэки картэр къэзытышты пунктхэр Тэху-тэмыкӀуае, поселкэхэу Инэм, Ябло-новскэм, Тульскэм къащызэлухынхэу агъэхъазырых. Мыхэм лъэу тхылъыр япхыплэмэ мэфэ 20-м къыклоцӀ кар-тэр къыпфагъэпсышты. Ащ фэдэ лъэу тхылъ 400 фэдиз цыфхэм къатыгъах, нэбгыри 150-мэ картэхэр аратыгъ. Цыфхэр къызэрэклэлъэлухэрэм къыпкы-рыкӀыхэзэ, кыхъащт 2014-рэ илъэсым универсальнойнэ картэ мини 10, 2015-рэ илъэсым мин 14, 2016-м мин 19 къыда-гъэкӀынэу республикэм заказ ытыгъ.

Универсальнойнэ электроннэ картэр нахыжъхэу информатикэмрэ компью-терымрэ ягъэфедаклэ зымышӀэхэрэм кӀин къащыхъушты, ахэм ащ фэдэ шӀоигъоныгъэ зили къахэкӀырэн, ау непэрэ лъэхъаным къыздихырэ пстэури къызлэкӀэзыгъэхъан, зэзыгъэшӀэн зы-лъэкӀыхэу е ащ фэдэ шӀоигъоныгъэ зилэхэмклэ лэрыфэгъу. Уезыгъэгупшы-сэнэу мыщ хэлъыр зы: картэр къэ-зытыхэрэр ащ игъэпсын, ищыкӀэгъэ къэбарыр дагъэхъаным фэхъазырых, ау нэмыкӀ организациеу е къулыкӀоу ар зыщыбгъэфедэн плъэкӀыштыхэр

Цыфхэр къызэрэклэлъэлухэрэм къыпкырыкӀыхэзэ, кыхъащт 2014-рэ илъэсым универсальнойнэ картэ мини 10, 2015-рэ илъэсым мин 14, 2016-м мин 19 къыдагъэкӀынэу республикэм заказ ытыгъ.

картэмклэ цыфым ифэлэ-фашлэхэр фагъэцэкӀэнхэм фэхъазыха?..

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Ыпклэ зыхэмылъ юридическэ лэпылэгъу алэкӀэзыгъэхъэрэ къэралыгъо системэм хэлажъэхэрэм ыкӀи очылхэм ыпклэ зыхэмылъ юридическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным къыдыхэлъытагъэу ащ фэдэ лэпылэгъу зэрэтынэу зытефэрэ цыф купхэм зэрахъхэрэр къэзыушыхъатырэ документхэр ухэсыгъэнхэм ехылагъ

Цыфхэм ыпклэ зыхэмылъ юридическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным тегъэпсыхъэгъэ къэралыгъо политикэр пхырыщыгъэным пае Адыгэ Республикэм иминис-трэхэм я Кабинет **унашъо ешӀы:**

1. Ыпклэ зыхэмылъ юридическэ лэпылэгъу алэкӀэ-зыгъэхъэрэ къэралыгъо системэм хэлажъэхэрэм ыкӀи очылхэм ыпклэ зыхэмылъ юридическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным къыдыхэлъытагъэу ащ фэдэ лэпылэгъу зэрэтынэу зытефэрэ цыф купхэм зэрахъхэрэр къэ-зыушыхъатырэ документхэр гуадзэм диштэу ухэ-сыгъэнхэу.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэ-жыагъэу мы унашъом кӀуачлэ илэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм
и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат**

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 11, 2013-рэ илъэс
N 233

Адыгэ Республикэм Иошлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо къулыкӀушӀэр къольхъэ тын-лӀыхыным хэлэжъэным тырагъэнэцӀыхъэу къызэрэхэкӀырэм фэгъэхъыгъэ къэбар Иошлэн язытырэм илӀыкӀо зэрэлэкла-гъахъэрэ шӀыклэм зэхъокӀыныгъэхэр фэшӀыгъэнхэм фэгъэхъыгъ

Урысые Федерацием Иошлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашъоу N 18-р зытетэу «Къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ къулыкӀушӀэхэр къольхъэ тын-лӀыхыным пэуцужыгъэным кыхъэгъэ-лэжъэгъэнхэм фэгъэхъыгъэ Иофхъабзэхэм яхылагъ» зыфилоу 2013-рэ илъэсым гъэтхалэм и 19-м къыдэкӀыгъэм тегъэпсыхъагъэу **унашъо сэшӀы:**

1. Къэралыгъо къулыкӀушӀэр къольхъэ тын-лӀыхыным хэлэжъэным тырагъэнэцӀыхъэу къызэрэхэкӀырэм фэгъэхъыгъэ къэбар Иошлэн язытырэм илӀыкӀо зэрэлэкла-гъахъэрэ шӀыклэм зэхъокӀыныгъэхэр фэшӀыгъэнхэу, мыщ фэдэ къэлуакӀэ зилэ я 6-рэ, 7-рэ, 8-рэ, 9-рэ пунктыклэхэр хэгъэхъогъэнхэу:

«6. Иошлэн язытырэм илӀыкӀо е ащ пшъэрылъ зэрэфишӀырэм тетэу министерствэм икӀэбар-право-вой отдел къалэкӀэхъэгъэ къэбарым ышъхъашыгу къы-мыхыгъэным фэгъэзагъэ мэхъух.

7. Къэралыгъо къулыкӀушӀэу ащ фэдэ къэбарыр къалызыгъэлэсыгъэр, джащ фэдэу прокуратурэм икӀу-лыкӀушӀэр е нэмыкӀ къулыкӀушӀэр Урысые Федера-цием ихэбзэгъэуцугъэ тегъэпсыхъагъэу къэралыгъом къеухъумэх.

8. Къэралыгъо къулыкӀушӀэу ащ фэдэ хэбзэуко-ныгъэм прокуратурэм икӀулыкӀушӀэр е нэмыкӀ къэ-ралыгъо къулыкӀушӀэр щызгъэгъуазэхэрэр Федеральнэ законэу N 119-р зытетэу «Уголовнэ судпроизвод-ствэм хэлажъэхэрэр, шыхъатхэр къэралыгъом къы-зэриухъумэхэрэм ехылагъ» зыфилоу 2004-рэ илъэ-

сым шышъхъэлум и 20-м аштагъэм тетэу къэралыгъом къеухъумэх.

9. Къольхъэ тын-лӀыхыным хашӀэнэу зыфежъэгъагъэхэм къэбарыр къалыгъэлэсы зэрэхъугъэм кыхъэкӀэу ИошлӀлэм ар лӀуагъэкӀынэу, нахь лэнэтлэ цыкӀлум лӀуагъэхъанэу, ахъщэ клэгъэгъушӀоу ратырэр тырахы-нэу е къыщагъэкӀлэнэу, пшъэдэкӀыжъ рагъэхъынэу зыфежъэхэкӀэ, Иошлэн язытырэм илӀыкӀо Иофхъабзэ гъэнэфагъэхэр зэрехъэх ащ икӀэухъумэнклэ».

2. Къэбар-правовой отделым ипашъу О.В. Долго-ленкэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм Иошлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ исайт, Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо хабзэ игъэцэкӀэу къулыкӀушӀэм яофициальнойнэ Интернет-сайт аригъэхъанэу;

— мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкӀырэ тхылъэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэ-хэгъогъагъэхэр» зыфилохэрэм къадигъэхъанэу;

— Урысые Федерацием ишӀэпхъэ хэбзэ актхэм яфедеральнойнэ регистрэ хагъэхъаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ и ГъэлорышӀлӀэу Адыгэ Республикэм щылэм лэкигъэ-хъанэу.

Министрэу ОСМЭН Альберт

къ. Мыекъуапэ,
шэклогъум и 6, 2013-рэ илъэс
N 264

Теуцожь районимкэ кьуаджэу Тэуехьаблэ унэгъо 50 нылэп зэрэхьурэр. Ау ащ емыллытыгъэу, чыгулэжь бэлахьыбэ кьидэклыгъ. Зэкълэмэ зэлышлэрэ социалистическэ лофшлэклэм и Лыхъужьэу Янэкъо Исхьакъ, ащ лоф дэзышлэгъэхэ механизаторхэу, бгъэхэлхьэ лъаплэхэр кьызфагъэшлэшагъэхэу Хьэпэе Юсыф, Гусэрыкъо Хьис, Къуижь Рэщид, Пхъэчэещэ Рэмэзан, нэмыкхьэри.

Ахэм адэлэжьагъ, ыныбжыкълэ тлэкълэ хэклогагъэми, непэ кьызынэсыгъэми ялыагъо лызыгъэ-клотэрэ цыф зигугъу кьэтшылт Тэу Аминэ. Ащ ыныбжы ильэс 82-рэ хугъэми, кьин ыльэгъуэ ищылэныгъэ кьыхьыгъэми, клэ-лакълэм фэд, лэпс-лэпс, псын-клэу мээкълэ, нэутх, чан, лофшлэ-клошху. «Ынэгъу тыгъэр кьыщепсы» зыфалорэм фэдэ зэпыт. Ицыфышлугъэрэ иадьагъэрэ гъунэнч. Угулэу уеоплагъэу «Ыл» кьызэрэуимылоштыр ячылэ имы-закъоу, Джэджэхаблэ, Къунчыкхьабли, Нэшукъуайи, нэмыкхьэми зэхэзымышлагъэ адэ-сеп.

Тэу Аминэ ыльэгъуанджэ зэ-рытым ышхьэ итыгъ лофшлэныр зырегъажьэм. Ятэрэ янэрэ мэ-кьумэщылэ кьызэрыкълэуагъэх. Зэоуж лъэхъанэу, цылаклэр кьин-нэу, цыфхьэми ялэ цымылэу цы-тыгъ. Клэлэцкълэу бын-унэгъо-шхоу, зэш-зэшпхьымбгъу хьушты-гъэх. Ащ кьыхьэклэу 1948-рэ ильэ-сым яплэнэрэ классыр кьы-зеухым колхозым лофшлэныр цыригъэжыгъ.

— Ильэс 15 сыныбжэу шыкузэкълэтым сырагъэтысхьэ-гъагъ, — кьытфелуатэ Аминэ. — Сыгушлэуштыгъ. Зыфалорэр сшлэщтыгъ. Мэкъур кьытчыжы-щтыгъ, тутынэу кьылачыгъэр кьыхьэщыжыщтыгъ, фермэм ты-щылажыщтыгъ, кьушхьэ мэ-зым тагъаклоти, псэолъапхьэ-хэр кьытагъащтыгъ.

Былымэхьо фермэр кьуаджэм зыдахьыжым, Янэкъо Исхьакъ

зипэщэгъэ трактор бригадэу хэкуми, краими ащызэлъашлэ-щтыгъэм прицепщикэу лухьагъ. Трактористэу Пхъэчэещэ Рэмэ-зан игъусэу жьощтыгъэх. Ком-байнерэу Дэрбэ Сэфэр игуа-дзэу лэжыгъэр лухьыжэу кьы-хэклыгъ.

1952-рэ ильэсым дзэм кьу-лыкъу кьышхьынэу ащи, Гер-манием ильэсишым ехьурэ кьы-щылагъ. Кьызегъэзэжыым, трак-тор бригадэу зыщылажыщты-гъэм лухьажы, прицепщикэу

Ныбжып пэрыохъу кьыфэхьурэп

лофшлэныр ригъэжыжыгъагъ.

— Зэпстэумкьи трактор бри-гадэм ильэс 36-рэ лоф щыслагъ, — икьэлотэн лъегъэклуатэ Тэу Аминэ. — Апэрэ ильэсхэм трак-тористхэм, комбайнерхэм саклы-гъуштыгъ, садажыщтыгъ, хыны-гъошхом садыхлажыщтыгъ. Нэ-ужым Гьонэжыкълэу Арамбый сигъусэу бригадэм кьэрэгъулэу сырилагъ. 1992-рэ ильэсым пен-сием сыкълэуагъ. Ащ ыужи тхьа-матэр кьысэлъэлэу ильэситфэ кьэрэгъулэу лоф сшлагъэу. 1997-рэ ильэсым, ллэшлэгъуныкълэу лоф сшлагъэу, зызгъэлсэфынэу сы-тысыжыгъ.

— Ар етлани кьэрэгъулэу кьод-ыеу, бригадэм кьытехьэрэм, теклыжырэм теплъэу тытесы-щтыгъэп, — ипсалъэ кьыпегъащэ Тэу Аминэ. — А бригадэр ау сьдэу щытми трактор гъэуцуплэ кьодыеу щытыгъэп. Анахь бри-гадэ зэгъагъэу, бригадэ пэ-рытэу кьыхьыгъ, лэжыгъэ бэ-гъуагъэ кьэхьыжыгъэнымкълэ кье-нэкълэу хьатэ краим иты-гъэп. Краими, хэкуми япащэщты-гъэхэу Медуноври, Бэрэзджри Янэкъо Исхьакъ дэжэ кьа-

кълэуштыгъэх, лэклэб кьэрал зэ-фэшхьафхэм кьарыкълэу хьа-клэхэр кьытфащэщтыгъ. Ащ фэш бригадэ уцуплэр анахь унэгъо щагу зэлыхыгъэм нахь кьабзэу, зэгъагъэу тыгыштыгъ. Кьэгъа-гъэхэр, чьыг зэфэшхьафхэр щыдгъэтысхьэщтыгъэх. Комбай-нэхэми, тракторхэми, нэмыкълэ-хэми ящытыплэхэр кьэбзагъэх. Клышхьы, гъэстыныпхьэ игъэ-хьуаплэри зэгъэфэгъагъэх. Псы-нэри шхалэри зетегъэпсыхьэ-гъэх, быракъри быбатэу пылъа-гъэщтыгъ.

— Ащ изакълэп, губгъо лоф-шлэнхэм язэшлэхьыны ильэс кьэс тыхлажыщтыгъ, — икьэлотэнхэм кьахэгъахьо Тэум. — Бжыхьэ е гъэтхэ лэжыгъэхэм яхэлъ-хьэгъу кьызыскълэ, тракторис-тэу Тыгъужь Хьазрэт еутаклоу тыригъусэу мафэ кьэс гектар 70 — 80 етпхьыщтыгъ. Апэ ты-ухьыти, адрэ бригадэми таделэ-жыштыгъ. Хыныгъо лъэхъаным уарзэу кьыралъэшхьурэр зэкълэ тэры зыгъэтыллыштыгъэр. Ме-ханизаторхэу Хьалилэ Инвер, Гулэтыж Нурбый тыргъусэу метри 120 — 200 зыкълыхьэгъэ

орзэ хьандзо 15 — 20 фэдиз фермэхэм апэблагъэу дгъэуц-щтыгъэх.

Арэуштэу лажьэзэ кьэзыхьы-гъэ Тэу Аминэ зыгъэлсэфынэу зэтлысыжымыи щысышлугъэп. Лэ-жыаклор лэжыаклоу кьэнэжыгъ. Тхьэмкълэ шыкур, ипсауныгъэ кье-хьыш, иунэгъо хьызмэт щысэ-техыплэу зэрехьэ. Былым пла-шэу шхьэ 11 ылыгъ.

— Синьсэу Хьариет хьуп-хьэ, чэмипллыр ещы, кьуаер рехы, зыщэфыштыр игъом кьэ-кълэ. Джы былым плашэу кьыс-фэнэжыгъэр шхьыбгъу. Апэ-рэ чэмыр тызхэт мазэм кьэлъ-фэщт. Адрэхэри ащ кьыкълэпы-кълэуштыгъ.

Кымафэми физетегъэпсы-хьагъ ар. Кьакъырхэр кьабзэх, фэбаплэх. Лэщыр хьоо-пшау. Мэр-тэ лүшъо ибгышхьэ тетышъ, псыр теуцорэп, гъушъаплэ. Шхын-лэ шыгъаклэм чэмхэр клэрытх.

— Мэкъу тележкэ кухьы 8 кьэтщэжы, хьандзуиплэ дгъэ-уцугъэ, икьушт, — ело Аминэ. — Клэутэн тшылт уарзэри щыл. Мэкъур зэрэуупклэщт машини, зэрэууыгъошхьышты, кьызэрэпщэ-

жышты тележки, трактори тил. А зэпстэумэ афэгъэзагъэр кьыс-лэхэс шъэо нахьыжэу Адам ары. Иныбджэгъухэр кьыздыре-гъалэх, ежыыри афэгъумэклыхьы. Сэри сыщысэп, сфэлъэкълэщтыр сэшлэ. Бжэмэтэ 20 сыгъ, шъоуи тыщыклэрэп, кьытэлырэр ащэ-фы.

Хатэу ялэри сотых 50-м ехьу. Ари дэгъоу алэжыы. Унагъом ищыкълэгъэ хэтэрыкълэ зэкълэ кьыдахы. Помидор тысыжыыри кьагъэкълэ, агъэбагъо, кьяхьу-рэр ащэ. Цумпэ сотых 15 фэ-дизэу ялэри мэшэлахьэу дахэ.

Джащ фэдэу лэжыакло бэлахь зигугъу кьэтшылэрэ Тэу Аминэ. Ау ащ изакълэп, Аминэ Джэ-джэхаблэрэ Тэуехьаблэрэ яефэнд зилэпылэгъур ильэс пчъа-гъэ хугъэшъ, кьоджэдэсхэр лъэ-шэу фэразэх. Ефэндхэу Сай-фулин Ехьем, Лыбзыу Кьэлэ-убатэ адэлэжьагъ, хьаджэу Хьут Хьызырэ ильэс 14 готыгъ. Джы хьаджэу Дэрбэ Хьамзэт клыгъу. Кьин кьызфэклуагъэм игумэкл фэгъэпсынклэгъэнымкълэ, хьадэм ифэлэ-фашлэхэр зэшлэхьыгъэн-хэмкълэ фэлъэкълэщтыр ешлэ, унагъур егъэразэ.

Тэу Аминэ замрэ лофшлэ-нымрэ яветеран, бгъэхэлхьэ зэфэшхьафхэри кьыфагъэшъо-шагъэх. УФ-м и Президентэу Владимир Путиным шлүфэс тхы-лэу кьыфигъэхьыгъэхэу ыгъа-шлэхэрэри тигъэлъэгъугъэх.

Ишхьэгъусэу Дэхэкоз иду-нае зыхьожыгъэр тлэкълэ шлагъэ-ми, ыгу лъагъэ чыылэ-чылыу ар щылыгъми, ильфыгъэхэм ащэ-гушлукълэ. Анахьыжэу Адамэ-рэ инысэу Хьариетрэ ягугъу кьэтшылгъах. Ахэр лъэхэсых, хьупхьэх, чаных. Шъэо нахьыкълэу Хьызыр Мыекълэуапэ щэлсэу, щэлажы. Ылпхьоу Симэ унагъо ихагъ, Тыгъужьмэ аныс, Ады-гэкалэ тучантесэу лоф шешлэ. Ахэм кьакълэхьыгъэ клэлэцы-кълэхэм Аминэ ащыгушлукълэ зэ-ягугъу кьытфилыгъ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

СЫДА АРЭУШТЭУ ЗЫКЪАЛУАГЪЭР?

«Борэжъ нахьыеу зыбгъэлэжынынэу ыуж уихьагъа?»

«Цыфмэ кьамыхьулагъэ кьысэхьу-лагъэп», — плэ хьуштэп. «Умыщэлэни Тхьэм кьыптырилхьащтэп», «Тхьэм губж емыгъэшл, нахьыекълэ пщигъэгъу-шэн ыльэкълэщт», — ало адыгэмэ. Борэжъ алоу лы бэлахь горэ щылагъ. Еж фэдэу клэлэ дэгъуи илагъ. Жы хьуи, зекълэу мыкълэжэу, былымыхьы мыкълэжэу щысэз, шхьэгъусэ илэжъэ-ти, кьырагъэжынынэу ыуж ихагъэх.

Зы бзылфыгъэ тхьагъэпцл горэм Борэжъ ыкълэ ыгу рихьэу, кьыригъэ-локлэу щытыгъ, ау клэлэр ащ пымылэу хэтыгъэх. А бзылфыгъэм Борэжъ кьыригъэлуагъ ыщэмэ зэрэдэклэуштыр. Ар зычыгуыгъыштыгъэр клэлэм нахь пэб-лагъэ хьумэ, ар нахь псынклэу кьызлэ-кълэгъэхъанэу ары. Ау зи кьыдэхьугъэп. Клэлэр шэси, дэклэыгъ.

Шъузыр зыфэмые лым игъэклэдыклэ еусагъ, «Борэжъ, гъэхьагъэу уилэр цыфмэ ажэ дэмыфэу кьауатэ, сэ зи ослэгъулагъэп, ошъхьаукъэшъ джэ-ныкълэу удэс нахь», — ылуи, шъу-зыр Борэжъ егыигъ. «Слэклэ зэхьум сфэгъэхьэщтыр згъэхьагъэ, джы жьы сыхьугъэти, сытысыжыгъ», — ылуагъ Борэжъ. Ау ыуж имыкълэхэ зэхьум ишыуанэ зэтыраригъалхьы, дэклэыгъ. Еомэ клэмэ, клэзэ зы луашхьэ горэм нэсыгъ. Зыгъэлсэфынэу тысыгъэу фэжэу мэкъэшхо кьэлэу зэхихьыгъ. Зэп-лэмэ, шы лэхьогъу зыгорэм кьыфэу

ыльэгъугъ... «Ыхьы, ащ нахь тласхьэ сэ згъотынэп, мы шы лэхьогъур сфы-нышъ сыкълэжынын», — ылуи, шы лэхьогъум пэуцугъ. Шыр кьэзыфырэрэ кьыфылэкълэуагъ, зызэзохэм, Борэжъ шыухэр кьэзыфырэр ыуклыгъ. Дэхэклаеу кьыпэуцужыгъэти, «Сеплын мыщ фэ-диз лыгъэ зилэм» ылуи ишъхьары-хьон зетлатэм, ыкълэу кьычлэкълэыгъ.

«Сэ кьысэхьулагъэм фэдэ цыф кьэхьулагъэп, сько закълэ клэлэу-жыгъ. Сыд сищылэжъ, сыд пае ду-наим сытетыхьын, сэрэл», — ылуи Борэжъ пчээр кьыригъэти, афэмыш-хэу, цыфыпсы римыгъахьэу, зыгъэдэлэни кьэмыхьоу хьакълэщым зыришыхьа-жыгъ.

А кьэбарыр шъузэбэ закълэу чылэ гъунэм щысым зызэхэхым, кьэжыи кьэклуагъ. «Уригъэхьащтэп», — алуи шхьае, «мо сэ пчэмэ сылужьугъахь», — ылуи ялэлугъ. Ауж имыкълэхэ зэ-хьум, лугъэхьагъ.

— А Борэжъ, а сыпсэр зыкълэ-мэн, моу кьылухри сыкълэгахь, — ылуи елэлугъ. Сыдэу щытми, ыгъэдалуи, пчээр кьылуригъэхьыгъ. — «Сьолъэлунэуи, узгъэдэлэонэуи сыкълэклуагъэп. Моу кьэтлысри кьэсшэщтым кьедэлэу», — ылуагъ бзылфыгъэм.

Борэжъ зи хымылухьэу тысыгъэ. — Сятэрэ сянэрэ сырыпшъэшэ закълэу, псэлыхьоу кьысфызэблэклэрэи

бэклаеу, зэкълэри щызгъэзыйи, зизакълэу псээрэ тигъунэгъу клэлэ лэжыаклоу сьдэклуагъ, — кьыригъэжыагъ ньом.

— Дэхэцкълэу тыпсэу, шъэожые дэхэ сурэт лэм-лэм хьазыр хьугъэу тилэу, чэщ горэм кьаджэхи лыр зекълэ, кьеохи кьауклыгъ.

Тлэкълэу тешлагъэу, джащ фэдэу чэ-щым кьыстеохи, сабыйри сэри кум тырагъэтысхьы, чыжъэу тылуащи унэ-тэу зыгорэм сыратыгъ.

лофэу сшлэрэр ашломакълэу, клэлэм сэгъэхьэу алыты, клэлэри склэрэчи зыгорэм ашагъ.

Аузэ, ильэс бэклаеу тешлагъэу, джа тызытыгуыгъагъэхэр кьакълэуи «Зыкълэ-гъэхьазыр, лы дэгъу кьыпфэдгъотыгъ, удэдгъэклэуштыгъ, алуи нэмыкълэ чыплэ са-цагъ. Клэлэ бжышлэ дахэ кьырачи кьысалуагъ ар непэ щегъэжыагъэу зэ-рэсишхьэгъусэщтыр.

Ауштэу тызэшхьэгъусэзэ шъэожыи-итлы дэдэгъотыгъ.

Пчыхьэ горэм сэри унэгъо хьы-змэтхэр сшлэу, лыри гъолыплэм ильэу, шъэожые нахьыжыри ыгъэдэжэгоу зысэлъэгъум, сыхьэщытыкълэыгъ. «Узыгъэ-гумэклэрэ кьысалу» зелом, «кълэ ау сьдми», — сьуагъэ. Ау сауж имыкълэхэ зэхьум, спэлэкълэыгъэр кьыфэсшотэагъ. Мыщ фэдэ кьабзэу апэ силлыгъэм ти-сабыи зэригъэдэжэгуштыгъэри типсэ-улагъэри сыгу кьэклэжыгъэх. Сабыир

джэхашьом кьыригъэуцохи, ипало ышти лыри икълэыгъ, ащ ыуж сытеплэжыгъэп. Ар сько нахьыжыри арэу зэрэщытыр кьысалуагъ.

Аузэ, сизакълэу сыщылэу кьурмэн горэ сшын сьуи, тигъунэгъулым мэл шлүезгъэбзыгъ. Ащ делэхэу алоу шъэ-ожыитлыри еплыхьэу щытыгъэх.

Лыр зычызгъэжыоштыр лэгъу-ным изгъахьуи, мэшлэшхуи клэсшыхьы, джыри псы кьэсхьынэу сыкълэуагъ. Сы-кьызэкълэжыым сыкьызыхьахьыгъэр гуклэдыгъу: шъэожые нахьыжыым нахьы-клэр шлүибызгъэу ышхьагъ ит. Тхьэр кьысауи, сыд пшлагъэр?» зысэлэм «Та-тэм мэлэри зэрэшлүибызгъэм фэдэу згъэгъолыи шлэсыбызгъ», — ылуагъ.

Сыкълэлырылэди шъэожые нахьы-жыри кьэспхьуати кьызысэдзым, псэу кьажьорэм хэсыдзагъ. Ари хэстыхьагъ.

Джащ тетэу, ащ фэдизыр кьысшы-шлыгъэу дунаим сытет. «Сылэщт» плэу огъолкълэ, кьэмысыгъэмэ, улэщтэп. Дунаим щымыхьурэ щылэп, Тхьэм умы-щылэн кьыптырилхьащтэп, нахь лаехэр зыпэкълэклэыгъэхэри щылэх. Арышъ, Борэжъ, джы пшлэщтым о уфит», — ылуи, шъузыр клэжыгъэ.

Борэжыи унэм кьыкълэжыи, щысакълэхэ-ри кьыфакълэхэу, гъэсэпэтхьэдэхэри ари-лохэу, кьэнэжыгъагъэу кьалотэжыи.

ХЬАУДЭКЪО Сар.

УсакIэхэр, нэмыкIэу жьы мыхъухэрэр

ПЭНЭШЪУ Хьазрэт

Тауж
къикIырэмэ...

Сшлагъэм нахьы сIэкIэшлагъэр,
Къэсэшлэжъы сэ, нахьыб,
Ау сшопкIэнчъэп къэзгъэшлагъэр:
Сфэмыгуагъэп — синасып.
Къысэуэрэп кIэгъожьыр,
СIэнтэгъуи семыцэкъэжъ.
Къысэмыгъоу шъугъо гъожьыр,
Силэшлэгъу сыхэмыдэжъ.
ГъаблI, гъаи зэпытчыгъэ,
Зэо мыгъори — иткIын!
Хэти, сыди ылъэкIыгъэп
Зэшуйтхъынэу тэ ттыкIын.
Тауж къикIырэмэ тигъашIэ
Афэрэгъэсэпэтхыд.
Орэхъух ахэр бэгъашIэ,
Ау пцIыр, шлоир — арэмыд.

Синасып
фыгуцэп

Сэ шъузблэкIэу зыми шъо шъу-
кIуагъэп...
Шъо сыхъублэкIэу зыми симы-
кIон.
Сэ шъощ нахьы, хъау, Тхьэр
къысэуагъэп:
ШъутекIуагъа? Сэри сытекIон!
Пхъэтэпэмыхыгъэр шъушы IэкIы-
бэу,
Тыгъэр къыщынэфрэп шъо шъуа-
кIыб.
Шъузыфаер шъорыкIэ Iэбжыбэу,
СэрыкIэ фыгуцэп синасып.
Дунэшхоу тызхэгъэшIыкIыгъэм
Илушыгъэ сэ къысIэкIэхъагъ.
Семызэщэу сыфэкIлошт сэ ты-
гъэм.
Шъо шъуизакъоп, Тхьэми сыхIэ-
хъагъ.

ГопитIу

Сэнэшхъэ бэгъуагъэр
Къысэлъэу:
ГопитIу къэбгъэхъэнэу
Сэ сыфай.
Iэрамэу онтэгъум
Сегъэщэу.
Сыкыпычба,
Къэлаби, Тхьэм пай!..

НэмыкI дунай

Пщы шъао пшIыми
Хъуным фэдагъ:
ШапхэмкIэ къикIэу
Лъэпэ-лъэагъ.
Еджагъ, гъэсагъэ,
ЛIы лъэгъупхъагъ,
Ау бэ егъапэ,
Зэ къымыщагъ.
Iапэ зыфишIрэр
Ащ къыдэкIони,
КъыфыкъокIыгъэп
Ар къезыIони.
Уз гъэтылыгъэ
А лIым илагъэп.
Дагъо хэлъыгъэу
Зыми ышлагъэп...
«ЗэкIэ зилажъэр —
Исэнахъат:

Жьогъолъыплъэным
ЫшIыгъ сэкъат...» —
Къэбар къэкIокIыр
Тырагъэнагъ,
Тырихыжынынэу
Ежъ пымыхъагъ...
Сигумзэгъагъэ
Сэ есхылагъ:
«Щамил, сыд пae
Зэ къэмыщагъ?...»
Къысело Iушэу,
АшIэным пай:
— Ныбджэгъу, бзыльфыгъэр —
НэмыкI дунай...

Пабло Неруда

Чили тенджызым
Пэлуплэшъуагъ,
Iэтыгъэ тамыгъэ
Зишыгъэу.
Пабло Неруда,
Уутэшъуагъ,
Гъогу мыухыжыым
Зептыгъэу.
Темырым уекIышъ,
Къыблэм унэсы:
IудыкI фэошIа
Уихэкъу ынэзы?!
Сатыр улъэхъу,
ГушыIэ, усэ,
ПкIыгъоу Матильдэ,
О уишъхъэгъусэ.
ГъогурыкIор
Тенэрэп гъогум.
ЗыкыпфетIатэ
ОрэдкIэ бгъэгум.
ГушIоу шъуадэжъы
Къэогъэзэжъы:
Зэрэдунаеу
О кыпфэзэщы.
Пабло Неруда,
Арэп ууда?
О уигушыIэ
Гум шыцы мэхъу.
Сэри сэлъыхъо,
Сэри сеплэхъу...
«Згъэзэшта тыдэ?» —
СIорэп, Неруда:
Гъусэ сыпфэхъу!..

Тыгъэр
къэрэшIэт

IитIур зэклищыгъэу
Скъорэлъф къысэчъалIэ.
Тызэфэзэщыгъэу,
ТIуми тызэфалIэ.
Мазэрэ слъэгъугъэп,
Ау кIэтыгъ сынгъу.
Сыд къыздэмыхъугъэр?
Синасып — сыбгъэгъу.
Iэщыфэ-лъэщыфэ
СэшIы, дэсэхъые.
ГушIуагъор дэмыфэу
Сыгум къыщэхъые.
Ощ пae... шъощ пae
Тыгъэр къэрэшIэт.
Хьярэу тидунае
Сыдигъуи щэрэт!..

Зэдэгъуащэх

Скъорэлъфэу Даринэ
Сомэ мин еттыгъ,
Тыримыхъу ынэ,
ТIэкIурэ еплъыгъ.

ФешIышъ ыш цыкIу Iапэ:
— Мыщи ищыкIагъ...
Дэгъуащэри, гуапэ
Щыхъушт — едгъэшлагъ.
Iушэу, джащ лъыпытэу
Ышы ечъэлагъ:
— Зэдытиешъ, пытэу
Джыбэм илхъ, — рIуагъ.

Жьыбгъэмрэ
къамылымрэ

Къэгубжыгъ жьыбгъэр, къы-
гъэжъэу:
«Сэ бэлахъ къышъуфезгъэхъын!..»
«Къамыл пэпчъ, — етIуагъ, —
тытхъэжъэу,
Унэпашъо кIедгъэхъын!»

Тхьаматэм
иорэд

(БлэкIыгъэр щымылагъэу умыIо)

Хэгъэгъу гупсэм итхыдэ-хышъэ
Дышъэ хъарыфкIэ о ухэтхагъ.
КъызэшIоохы непэ Iофишъэ,
Пфалуагъэп ныбжыи — къызэ-
кIэкIуагъ.

Жьыу:
Нэфышъы жъуагъом укыдэ-
тэджы.

Сыд пae арэу умырэхъат?
ЛэжъэкIо цыфмэ уафэгумэ-
кIы, —

Бэрэлумафэу, колхоз тхьамат.
Колхоз тхьамат, тхьамэтэ маф,
Уапэ егъэхъу, бэрэлумаф!
Гъэбжъу нэхъоим урикIэщаклоу,
Тигубгъуи, ферми уикIуапIэ ре-
нэу.

Коц самэр Iуашъхъэу, щэр псы-
хъоу къаклоу,
Щытыныр къуаджэм фэнэфэ-
пIэнэу.

ЛIэхъупхъэ чанхэм пытэу уакъо-
ты,
Мыпсэу-мылажъэм зыкыпщэ-
дзый.

Жьыртэджыгъэм щытхъур егъоты,
Ау цIэлъэ-кIуалъэр о къыогый.
Джыри щыIакIэр нахьышIу хъу-
ным

Уфэлэжъэным пшIэрэп фэшъ-
хъаф.

ШIоу шыIэр зэкIэ о къыбдэ-
хъунэу,

Тэ тыпфэхъохъу, тхьамэтэ маф.
Нэфышъы жъуагъом укыдэтэджы.
Сыд пae арэу умырэхъат?
ЛэжъэкIо цыфмэ уафэгумэкIы,
Бэрэлумафэу, колхоз тхьамат.
Колхоз тхьамат, тхьамэтэ маф,
Уапэ егъэхъу, бэрэлумаф!

Зэблэгъэны-
гъэм игубгъу

Итеплэ гухэр ещэфых, —
Зэблэгъэныгъэм игубгъу.
Уегъатхъэ, укьегъэчэфы,
Нэплэгъгум зырегъэубгъу.

Жьыу:
Щэлажъэ губгъом урыси,

Адыгэ, Украинэм ыкъу.
Зэтефэ тэ тигупшыси,
Зэделэжъыныр — къулыкъу.
Хышхоу шъхамыжъыр щэуалъэ,
Коцы бэгъуагъэр къитэх.
Цыфы лъэпкъыбэм япсалъэ
Орэдэу щызэхэтэх.
Гум екIурэ лъынтфэу гъогубэ
Мы губгъом щызэолIэжъ.
МафэкIэ гъэ къэс аубэ,
Лэжъаком щытхъур ыдэжъ.
Халыгъоу мыщ къырахыгъэр
Хэгъэгум иланэ тель.
ЦыфышIоу къыддэзышхыгъэр,
Отэлэ тэ: «Уихъалэл!»
Щэлажъэ губгъом урыси,
Адыгэ, Украинэм ыкъу.
Зэтефэ тэ тигупшыси,
Зэделэжъыныр — къулыкъу.

«ФыцIэр
къэсымыщэу...»

Пэнэшъумэ япшъэшъэ дахэ
Къунчыкъохъаблэ дэсыгъ.
«Тыгъэр къыщепсы ынапэ», —
Орэдым цIэу фаусыгъ.
Дахэр хэта зимыкIасэр?
Адыгэ джэгур щыгуауэ.
Опсэужъ, пщынэо Iазэр:
Хэгъэгур о къыпфэраз.
Гушыитфэ орэдым щыщэу
КIэн шлагъоу къытфэбгъэнагъ.
Хэжъагъоу, гум имыкIыжъэу
Шулъэгъур зэкIэбгъэблагъ:
«ФыцIэр къэсымыщэу,
Хьатикъоежъым
Сыдэмыхъажъыни сэ...»
КъыкIыгъэп илоф джэгъуаком,
ФыцIэр нэмыкIы дэкIуагъ
Ышхыгъэп пщынаор шъхъаком,
Орэдыр нахъ зэкIэблагъэ:
«ФыцIэр къэсымыщэу,
Хьатикъоежъым
Сыдэмыхъажъыни сэ...»
Iаджи тIуми къадэхъугъэп,
Ау къадэхъугъэр нахьыб.
Шыкурэу зи унэхъугъэп, —
Джащ фэд цыфым инасып:
«ФыцIэр къэсымыщэу,
Хьатикъоежъым
Сыдэмыхъажъыни...»

Бжыхъэм
итынхэр

Бжыхъэ мэзым сеужьыры,
СыгукIэ сэшIэ, сыкъэтхъэн:
ПкIашъэмэ яошэкъуры
Шагъэу къужъ атэзгъотэн.
Дэплъы-плъыжъэуи зэрджаем
Быты уешIы, чыгъ къутам,
Къысело «Узыфаем
Хад, сэ оркIэ сысэлам...»
ХьамышхунтI — плъыжы, шIуци, —
Сэ сIэ сщэймэ, къысIуфэн.
Сынэ сэрэмыупIыци,
Тхьэгъо чыпIэ сэ сифэн.
Пцелым дэпшыерэ бжалэр
ЖъгырбыкIэ сэ къысэтэн.
Хьылъэ къышIэу сIыгъы бжъалъэр
Ылу нэсэу къыушъэн.
... Бжыхъэ мэзыр, укьысаджэ,
УшхъухъашI, угугъэлэл:
Сыпщэджэгъу, сыпщэбзаджэ,
УидышъапIэ сэ сыхэлъ.

Адыгэ къуаер
хъишгъэм
ызырэхэфэрэр

Тигээзетеджэхэр зэрэщигыуазуу, мыщ фэдэ нэклулбгохэр «Адыгэ макъэм» кыыхиутыщтыгбэх, адыгэ шхынэу лэп-кыым ижыкыкэ кыыщегъжабгыуу ыгбэхыазырхэрэм ахэр афэгъэхыыгбэгбэх, бысымгуащэу редакцием кыатхэщтыгбэри мэклагбэп. Анахь бысымгощэ лэпэлэсэри редакцием кыыхихи, шлухьафтын фишыгбэг. Кыатломэ тшюигьор тиадыгэ лэпкы ибаиныгэ а лэзыныкьоми чылыгбэ гыэнэфагбэ зэрэщиубытырэр, ари кыэтыухьумэн зэрэфаер ары.

Алэрэу адыгэ кӕуаер
Урысыем зыцшалагӕр Те-
мыр Кавказыр аштэнэу
ащ ичыгу кӕызехъэхэр
ары. Пачыхъадзэм хэ-
тыцтыгъэ И. С. Хатисовым
1866-рӕ илӕзым кӕйгухэм
язытет зыфӕдэмкӕй отче-
тӕу ышлыжыгъэм мырӕу-
штӕу хэтыг: «Щӕм ха-
шыкӕлӕз адыгӕхэм кӕуае
ашы. Итеплӕкӕ ар щала
пцӕрыхъэхэрӕ хъакум тырал
ным кӕыцгӕгъӕхъӕу джы-
идзгъугъӕрӕ чӕнагъӕ рамь
адыгӕ кӕуае ишлын лъагъ

Тэ тичълүпс щэм изытет нахьышлу
хууным фэлорышлэ. Кавказ шьолпы-
рым ихьуплэхэм къащыкълрэ уцыр
нахьыбэрэ шхуантлэу къэзыгъэнэрэ
витаминхэмклэ, микроэлементхэмклэ
баи. Чэмхэр зыщыхьухэрэ шьофхэм
уцэу ачашхьрэм къыщегъэжыгъэу
жыуэ къащэрэм нэс къабзэ. Ащ
фэдэ чълплэ шлагъохэм ахэт былым-
хэм цэ лшлу къамытын альэкълштэл!

Мыш фэдэу къяем гьомы-
лапхъэу хэпшылыкын пльэклы-
щтыр бэ дэд. Бысымгуаэхэм
къяер джыри зрагъэфедэрэм
тышагъэгъуазэмэ, тигопэшт.

A black and white photograph showing a large crowd of people, many wearing traditional Russian folk costumes, holding signs during a demonstration in the USSR. The signs are held high above the crowd, and the people are looking towards the camera. The scene is outdoors, and the crowd is dense.

A black and white photograph of five women in traditional Middle Eastern attire standing in a room with a large rock formation in the background. The women are wearing long dresses and headscarves, and are engaged in conversation. A small table is visible in the foreground.

Хэутынм
узшык1этхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зышык1этхэгьэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00